

Posudek disertační práce

Mgr. Jana Jansová

Dílo Karla Weinbrennera v kontextu architektury pozdního historismu

Vedoucí práce : Prof. PhDr. Jiří Kuthan, DrSc., Dr. h. c.

Praha 2020

Kolegyně Mgr. Jana Jansová předkládá k obhajobě svojí disertační práci nazvanou „*Dílo Karla Weinbrennera v kontextu architektury pozdního historismu*“. Práce je věnována problematice architektury druhé poloviny devatenáctého století a přelomu století dvacátého, která se v posledních letech postupně stává čím dál tím více oblíbeným tématem studentských prací i odborných studií. Zejména se jako mimořádně zajímavý fenomén ukazuje systematické studium archívních dokumentů a památkového fondu jednotlivých aristokratických sídel. Ukazuje se tak poměrně dlouho opomíjená skutečnost, že těžiště architektonické produkce jmenovaného období nespočívala pouze ve stěžejních dílech „národního probuzení“, k jakým nepochybně patřily budovy formátu Národního divadla, Národního Muzea či České spořitelny, ale stejně tak byla její významnou složkou architektonická produkce sakrálních staveb. Plnohodnotným segmentem jejich činnosti byly také stavby hospodářského zázemí a infrastruktury každého jednotlivého velkostatku. Na bezpočtu menších, ale mnohdy o to zajímavějších staveb, se tak můžeme poměrně dobře rekonstruovat tehdejší stavební dění v zemích království českého, stejně tak jako celkové výtvarné niveau doby. Vedle velkých osobností formátu Josefa Zídka, Josefa Hlávky, Josefa Mockera či Gustava Merety, zde z anonymity vystupují právě takové osobnosti, k jakým patřil Karl Weinbrenner.

Jmenovaný autor, brněnský rodák Karl Weinbrenner, prošel mimořádným školením na tamní technice, aby se následně dostal do okruhu vídeňských žáků a studentů architekta Friedricha von Schmidta. Právě na jeho doporučení se následně dostal do služeb knížete Jana II. z Liechtensteina, který mu nabídl místo

ve svojí projekční kanceláři ve Vídni, odkud následně putoval do jihomoravské Lednice. Zde se následně zasloužil o mimořádnou produkci staveb na panství. Jednalo se o stavby správních budov, hospodářských provozů, hájoven, sakrálních objektů, far, zvoníc, márníc, zámečků a hájoven, stejně jako o rekonstrukce a přestavby stávajících budov. Na všech zde svěřovaných úkolech se Weinbrenner jasně ukázal jako mimořádně nadaný architekt a zdatný kreslíř, s citem pro hodnotu historických objektů. Bylo by proto na místě hovořit o Weinbrennerovi architektovi, kreslíři, malíři, projektantovi, pedagogovi a památkáři. Takové studie nepochybně v budoucnu budou vznikat, a jeho fascinující osobnosti se tak dostane zasloužené pozornosti. V současné chvíli bylo však třeba vyzdvihnout samotnou osobnost Karla Weinbrennera ze zapomnění, rekapitulovat jeho životní osudy, pedagogickou činnost a architektonickou tvorbu, a vůbec jeho osobnost představit českému publiku, pro něž zůstává dodnes osobností veskrze neznámou.

Všeho výše uvedeného se tedy ujala kolegyně Jana Jansová, která se ve svojí disertační práci pokusila suplovat velikou slabinu v poznání architektonické tvorby druhé poloviny devatenáctého století a počátku století dvacátého na jižní Moravě. Zcela logicky vycházela nejen ze skromné existující literatury k tématu, kterou perfektně zná, ale především z dochovaného fondu weinbrennerových staveb a z archivních pramenů. Zejména její úsilí na poli systematické archivní práce, jemuž musela vzhledem k vzdálenostem jednotlivých institucí od Prahy věnovat nemalé úsilí, ale také značné časové a finanční zdroje, patří náš obdiv.

Nedílnou součástí předkládané práce je ovšem také zcela mimořádná obrazová dokumentace, vycházející jednak ze znalosti jednotlivých dochovaných objektů z autopsie, ale je zde reprodukováno také mimořádné množství jinak zcela neznámých archivních dokumentů, dobových fotografií, plánů a kreseb.

Předkládaná práce tak vytváří komplexní obraz autorovy tvorby, na pozadí jeho životních osudů. I v případě, že by součástí předkládané práce nebyla poslední kapitola, věnovaná soudobému kontextu architektury historismu, která se nám na základě výše řečeného už jeví pro tento účel poněkud nadbytečná, byla

by disertační práce Jany Jansové mimořádným badatelským počinem, který velmi rád doporučuji k úspěšné obhajobě jako práci disertační, s neskromným konstatováním, že bych velmi rád viděl v budoucnu její tištěnou podobu, ve formě ucelené monografie pojednávající o životě a díle Karla Weinbrennera. Taková práce by byla jistě krásným publikačním výstupem nejen pro autorku samotnou, a pro její mateřskou instituci ÚDKU KTF UK, například v rámci jeho ediční řady, ale především pak vítanou příručkou pro všechny zájemce o dílo Karla Weinbrennera.

Osobně pak považuji za nejzajímavější pasáže, věnované přestavbám klasicistních památek na liechtensteinských panstvích – konkrétně přístavby kostela sv. Bartoloměje v Hlohovci, či záměčku v Lánech. Dokládají tak, že v případě, kdy se sejdou citlivý stavebník s mimořádným architektem, lze adaptovat historické budovy bez ohledu na právě tendenční architektonické tvarosloví. Vedle drobných staveb hospodářského zázemí panství, k jakým patří například domek zahradníka v Lednici, je dobře patrný hlavní smysl předkládané práce, že Karl Weinbrener, to není jen stavba mimořádného kostela v Poštorné, ale zcela výjimečný segment rozsáhlé architektonické tvorby více jak poloviny století, jehož výsledkem bylo zformování fenoménu, který můžeme směle označit bez nadsázky jako „Liechtensteinský styl“ v době před vypuknutím první světové války také v míře nikoliv malé zasahující vedle jižní Moravy a přilehlé části Dolních Rakous, také teritorium jejich středočeského dominia.

Ve Stříbrné Skalici dne 31. 1. 2021

PhDr. Miroslav Šmied, Ph.D.